

Raport z ankiet dla uczniów klas IV-VI w roku szkolnym 2021/2022

Ankiety zostały opracowane przez zespół specjalistów w ramach projektu realizowanego na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej „*SYSTEM ODDZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH W POLSCE - stan i rekomendacje dla zwiększenia skuteczności i efektywności planowania i realizowania działań profilaktycznych w mikro i makro skali*”.

Badania przeprowadzone na początku roku szkolnego 2021/2022 służą do oceny aktualnej sytuacji uczniów w zakresie zapotrzebowanie na działania wychowawcze i profilaktyczne szkoły.

Uczniowie mieli informację, że **odpowiedzi są poufne**, posłużą do przygotowania zbiorczego opracowania wyników i nie będą nigdy nikomu przekazane w formie umożliwiającej zidentyfikowanie badanego.

Analiza ankiet na podstawie pytań skierowanych do uczniów klas IV-VI:

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

dziewczyną 60

chłopakiem 54

Razem: 114 uczniów

1. Zaznacz przy każdym wierszu, na ile jesteś zadowolony z:

	bardzo zadowolony	raczej zadowolony	trochę zadowolony, a trochę niezadowolony	raczej niezadowolony	bardzo niezadowolony
	%	%	%	%	%
osobistego poczucia bezpieczeństwa	43	32	8	1	2
poziomu materialnego Twojej rodziny	61	23	6	1	0
swojej pozycji w klasie, w szkole	33	34	19	3	0
kontaktów z kolegami	57	15	8	2	2
kontaktów z rodzicami	62	18	7	2	1
kontaktów z nauczycielami	32	41	11	2	1
swojej inteligencji i zdolności	33	32	17	2	4
swojego wyglądu	44	24	12	0	2
swojego zdrowia	53	21	11	0	0
swojego charakteru	44	26	11	0	1
sposobu spędzania wolnego czasu	47	23	6	0	3
możliwości decydowania o sobie	40	28	11	0	3
możliwości rozwoju swoich zainteresowań	60	22	4	0	1
wyobrażeń o przyszłości	48	26	11	0	3

Na podstawie wypowiedzi naszych uczniów rysuje się dość optymistyczny obraz samopoczucia ankietowanych. Ponad 70% uczniów jest zadowolonych z osobistego poczucia bezpieczeństwa. Ponad 80% uczniów dobrze ocenia swoją sytuację materialną. Około 70% ankietowanych jest zadowolonych ze swojej pozycji w klasie lub szkole oraz kontaktów z kolegami i koleżankami. Z ankiet wynika, że 80% naszych nastolatków ma pozytywne relacje z rodzicami, a $\frac{3}{4}$ uczniów dobrze też ocenia z kontakty z nauczycielami. Nasi uczniowie wydają się też mieć dość wysoką samoocenę: 65% z nich jest zadowolonych ze swojej inteligencji i zdolności, prawie połowa jest bardzo zadowolona ze swojego wyglądu i charakteru. Nasi uczniowie dobrze oceniają również swój stan zdrowia : ponad 50% bardzo jest zadowolona. 70% ankietowanych jest zadowolona ze sposobu spędzania wolnego czasu

czy możliwości decydowania o sobie. Uczniowie zaznaczają w 82%, że są zadowoleni z możliwości rozwoju swoich zainteresowań, a ponad 70% piszących pozytywnie wyobraża sobie swoją przyszłość. Oczywiście jest też niewielka grupa uczniów (10-20 osób), która wybiera odpowiedź „trochę zadowolony, a trochę niezadowolony” w kwestii np. swoich zdolności, wyglądu charakteru, zdrowia możliwości decydowania o sobie.

2. Jakie co najmniej wykształcenie zamierzasz zdobyć:

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- ☐ nie wiem, nie zastanawiałem się nad tym -35%
- ☐ zasadnicze zawodowe, bez matury -6%
- ☐ średnie ogólne lub zawodowe, matura -18%
- ☐ wyższe (studia na uczelni) - 28%

Pytanie skierowane do uczniów klas od IV do VI nie mogło dać jeszcze pewnych odpowiedzi, ale mogło skłonić do zastanowienia się nad swoją edukacją i ambicjami. Największy procent uczniów -35% jeszcze nie myślało o wykształceniu, prawie 30% skłania się ku wyższemu wykształceniu. Około 1/5 uczniów chciałoby mieć przynajmniej średnie wykształcenie. Najmniejsza ilość, bo 6% ankietowanych wystarczy lub chce mieć wykształcenie zasadnicze zawodowe.

3. W jakich sytuacjach i jak często masz kontakt z rodzicami? Zaznacz przy każdym wierszu:

	Nigdy %	kilka razy w roku %	kilka razy w miesiącu %	kilka razy w tygodniu %
spędzam czas poza domem wspólnie z rodzicami	3	11	27	46
rozmawiam z rodzicami o szkole i o moich ocenach	2	3	11	72
rozmawiam z rodzicami o innych moich sprawach	9	6	25	46
wspólnie z rodzicami uprawiam sport lub uczestniczę w innych ulubionych zajęciach	16	13	30	32
uczestniczę w podejmowaniu przez rodziców decyzji	14	11	27	29
pomagam rodzicom w ważnych sprawach domowych	3	8	28	51

Odpowiedzi na powyższe pytania mogą potwierdzać właściwe relacje między dziećmi i rodzicami, rodzice pełnią ważną rolę w życiu naszych uczniów. Prawie połowa uczniów zaznacza, że spędza z rodzicami czas poza domem i rozmawia o swoich sprawach nawet kilka razy w tygodniu. Powyżej 70% dzieci rozmawia ze swoimi rodzicami o szkole i ocenach również kilka razy w tygodniu. Dzieci spędzają aktywnie czas z rodzicami, uprawiając sport lub inne ulubione zajęcia, mają też wpływ na decyzje w domu. Tak deklaruje ponad 60% uczniów, a połowa dzieci twierdzi, że pomaga rodzicom w ważnych sprawach domowych kilka razy w tygodniu.

4. Ile przeciętnie czasu w TYGODNIU, poza zajęciami w szkole, poświęcasz na:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	0 - nie zajmuję się tym%	mniej niż 1 godzinę %	1-3 godziny %	4-7 godzin %	8 lub więcej godzin %
odrabianie lekcji i przygotowywanie się do lekcji	1	31	46	6	/6
pozaszkolną naukę języków obcych	32	18	35	2	0
uprawianie sportu w klubie/sekcji	35	17	29	5	3
własną aktywność sportową (pływanie, rower, grę w piłkę itp.)	8	18	32	16	11
zorganizowane zajęcia artystyczne	49	20	12	5	1
własną aktywność artystyczną (malowanie, pisanie, śpiewanie lub granie, taniec, fotografowanie itp.)	24	24	17	12	11
zbiórki harcerskie	74	3	9	1	1
spotkania grup kościelnych	61	7	13	3	0
wolontariat	32	8	2	1	1
korzystanie z kultury poza domem (np. chodzenie na filmy, koncerty, spektakle, wystawy itp.)	23	24	31	3	3
czytanie książek, artykułów, wiadomości w prasie lub online	16	32	23	9	2
zorganizowane zajęcia informatyczne	54	23	8	2	1
własną aktywność informatyczną (tworzenie stron, programowanie itp.)	54	9	18	3	3
granie w gry (komputer, konsola), rozrywkowe korzystanie z Internetu	8	23	32	16	6
oglądanie filmów z Internetu, wideo lub TV	6	7	33	11	6
spotkania z przyjaciółmi, koleżankami, kolegami	5	9	25	26	15
chodzenie po sklepach, pobyt w centrach handlowo-rozrywkowych	5	28	26	12	6
inne zorganizowane zajęcia tematyczne w kołach zainteresowań, sekcjach, klubach	47	17	14	6	0
inne własne regularne zajęcia	29	18	27	11	32

Z powyższych danych dowiadujemy się, jak nasi uczniowie spędzają czas wolny. Okazuje się, że najwięcej czasu, bo powyżej 4 godzin poświęcają na spotkania z przyjaciółmi, kolegami, koleżankami (41%), aktywność sportową (27%), aktywność artystyczną (23%) oraz granie w gry lub rozrywkowe korzystanie z Internetu (22%).

Na odrabianie lekcji większa część uczniów-prawie połowa- przeznaczą 1-3 godzin. Dość duża część dzieci (31-35%) poświęca na dodatkową naukę języków obcych, oglądanie filmów i korzystanie z kultury oraz uprawianie sportu w klubach (29%). Jest też grupa uczniów (26%), która przyznaje się do chodzenia po centrach handlowo-rozrywkowych w wolnym czasie (1-3 godzin).

5. Zaznacz przy każdym wierszu jak często Twoi rodzice lub opiekunowie:

	Nigdy %	Rzadko %	Czasami %	Przeważnie %	Zawsze %
Przed Twoim wyjściem z domu pytają, z kim masz się spotkać	10	15	16	12	33
Pytają/sprawdzają na co wydajesz pieniądze	13	30	12	20	23
Pytają o Twoje wspólne plany z przyjaciółmi	17	25	20	17	16
Pytają dokąd idziesz gdy wychodzisz z domu	7	11	18	9	16
Pytają co robisz i gdzie przebywasz po szkole	14	12	14	16	33

Dane uzyskane z odpowiedzi pogłębiają temat relacji i zainteresowania rodziców sprawami dzieci. Prawie połowa uczniów jest pytana przez rodziców, z kim się spotyka, co robią i gdzie przebywają po szkole. Nie pokrywa się to już z odpowiedziami dokąd idą, gdy wychodzą z domu- najczęściej odpowiedzi to „czasami” 18%. Około połowy rodziców nie zawsze sprawdza, na co dzieci wydają pieniądze. Rodzice uczniów różnie też interesują się planami dzieci i ich przyjaciół (najwięcej odpowiedzi „rzadko”25%).

6. Na ile prawdziwe dla Ciebie są poniższe stwierdzenia:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Całkowicie nieprawdziwe %	Raczej nieprawdziwe %	Trochę prawdziwe, trochę nie %	Raczej prawdziwe %	Całkowicie prawdziwe %
Lubię moją klasę	4	5	18	29	33
Lubię większość nauczycieli, którzy uczą mnie w tym roku	2	4	24	28	26
Lubię moją szkołę	5	19	25	27	34

Ciekawe dla diagnozy środowiska szkolnego są też odpowiedzi dotyczące stosunku do kolegów w klasie, nauczycieli i szkoły. Pozytywny stosunek do swojej klasy i szkoły wyraża ok.60% uczniów, ponad połowa uczniów również do nauczycieli.

7. Na ile prawdziwe dla Ciebie są poniższe stwierdzenia:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Całkowicie nieprawdziwe %	Raczej nieprawdziwe %	Trochę prawdziwe, trochę nie %	Raczej prawdziwe %	Całkowicie prawdziwe %
Obowiązki szkolne są dla mnie bardzo ważne	7	3	12	36	29
Nauka w szkole jest mi potrzebna, żeby lepiej zrozumieć świat	1	11	16	29	36
Nauka w szkole pomoże mi osiągnąć moje cele życiowe	3	2	16	24	43

Jeśli chcę osiągnąć sukces zawodowy to muszę się dobrze uczyć	4	1	12	26	46
---	---	---	----	----	----

Nasi uczniowie doceniają wartość nauki. Całkowicie przekonanych, że dobre wyniki w nauce mogą pomóc w osiąganiu celów życiowych i sukcesów zawodowych jest prawie połowa uczniów. Wydaje się też, że dla ponad połowy ankietowanych ważne są obowiązki szkolne. Zdają sobie sprawę, że nauka jest potrzebna, aby lepiej zrozumieć świat. Pozostała ilość uczniów nie zdecydowała się na odpowiedź lub nie już tak optymistycznie nastawiona do edukacji.

8. Które z poniższych doświadczeń w kontaktach z kolegami/koleżankami ze szkoły są Ci najbliższe:

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- ☐ Podejmuję inicjatywę i nawiązuję kontakt ze swoimi kolegami/koleżankami 75/66
- ☐ Czekam na zaproszenie do kontaktu ze strony kolegów/koleżanek 21/18
- ☐ Nie zwracam uwagi na zaproszenia moich kolegów/ koleżanek 2/1
- ☐ Unikam moich kolegów/koleżanek 3/2%

Odpowiedzi dotyczące kontaktów z kolegami i koleżankami sugerują, że nasi uczniowie są otwarci na innych, potrafią samodzielnie inicjować rozmowę, deklaruje tak 66% ankietowanych. Są też uczniowie mniej aktywni, którzy czekają na zaproszenie do kontaktu, tak odpowiada mniej więcej co piąta osoba.

9. Pomyśl o uczennicach i uczniach z Twojej obecnej klasy. Przeczytaj poniższe pytania i zaznacz, jak wiele jest w klasie osób, które:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Nie ma takiej osoby %	Jedna osoba %	Mniejszość %	Większość lub prawie wszyscy %
Pożyczają Ci potrzebne rzeczy, np. zeszyty, książki, długopis, gdy tego potrzebujesz	7	20	34	27
Zapraszają Cię, gdy robisz coś wspólnie podczas przerwy/po szkole	11	11	39	28
Zapraszają Cię na urodziny/imprezy, które organizują	11	11	24	39
Pomagają Ci/Pocieszają Cię kiedy masz problemy	11	22	28	31
Ciesz się wspólnie z Tobą, kiedy coś Ci się uda	17	14	27	26

Zdania na temat relacji koleżeńskich w klasie są zróżnicowane. Przy twierdzeniu pierwszym, dotyczącym pożyczania potrzebnych rzeczy w szkole, przynajmniej 60% uczniów ujawnia,

że ma z tym problem. Na większość kolegów w tej sprawie może liczyć tylko ok. 30% uczniów.

Podobnie uczniowie odpowiadają w kwestii zapraszania do wspólnej aktywności podczas przerwy. Uczniowie raczej sami powinni zadbać o inicjatywę rozmowy lub zabawy z kolegami. Wskazują, że na takie zaproszenie przez większość klasy może liczyć ok. 30% ankietowanych. Przy zapraszaniu na urodziny sytuacja jest już bardziej przyjazna, gdyż prawie 40% otrzymuje je od większości klasy. Na pocieszenie przy problemach subiektywne zdania są podzielone : 31% uczniów może liczyć na takie od większości, pozostała grupa stwierdza, że jest to mniejszość, jedna osoba lub wcale. Na większość klasy podczas przeżywanego sukcesu może liczyć 26% uczniów, pozostała część ankietowanych nie czuje wspólnej radości.

10. W jakim stopniu wychowawca Twojej klasy:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	W ogóle %	W bardzo małym stopniu %	Trochę %	W dużym stopniu %	W bardzo dużym stopniu %
Zachęca Cię i dodaje Ci otuchy, kiedy tego potrzebujesz	2	9	25	22	28
Troszczy się o Ciebie	6	14	22	26	24
Służy pożyteczną informacją i radą, kiedy tego potrzebujesz	3	5	26	22	29
Wysłucha Cię, gdy potrzebujesz porozmawiać o sprawach ważnych dla Ciebie	6	8	13	24	36
Mówi rzeczy, które dodają Ci pewności siebie	8	9	18	25	25

Kolejne pytanie dotyczyło relacji z wychowawcą klasy. Uczniowie naszej szkoły doceniają w większości starania wychowawcy w opiece i pomocy. Przynajmniej połowa uczniów potwierdza, że wychowawca w dużym lub w bardzo dużym stopniu zachęca, dodaje otuchy, troszczy się, służy pożyteczną informacją, dodaje pewności siebie, kiedy uczeń tego potrzebuje. Ponad połowa uczniów ma też odczucie w dużym lub bardzo dużym stopniu, że wychowawca wysłucha, gdy uczeń potrzebuje porozmawiać o ważnych dla niego sprawach. Brak wskazań przy wszystkich odpowiedziach powoduje trudność w ostatecznej ocenie relacji uczniów z wychowawcami klas.

11. Czy większość nauczycieli Twojej klasy:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	zupełnie tak nie jest %	raczej nie %	trochę tak jest, a trochę nie %	raczej tak %	jest tak w pełni %
Poświęca więcej uwagi dobrym uczniom	15	20	22	20	12
Lepiej traktuje uczniów otrzymujących wyższe oceny	20	29	19	16	7
Zwraca uwagę przede wszystkim na oceny	15	24	23	11	12
Dbą, żebyśmy rozumieli to, czego się uczymy	1	6	16	25	40
Wierzy, że każdy może nauczyć się	3	8	12	23	35

tego, czego się uczymy					
Wierzy, że na popełnionych błędach możemy się uczyć	5	7	15	36	20

Udzielone odpowiedzi przedstawiają subiektywne odczucia uczniów co do postaw nauczycieli i wspólnych relacji. Przy pierwszym stwierdzeniu „Poświęca więcej uwagi dobrym uczniom” zdania są podzielone po połowie. Przy drugim- przynajmniej połowa ankietowanych zaprzecza, że nauczyciele „traktują lepiej uczniów otrzymujących wyższe oceny” lub „zwracają uwagę przede wszystkim na oceny”. Wydaje się też, że większość uczniów (przynajmniej 60%) wie, że nauczyciele dbają, żeby uczniowie rozumieli to czego się uczą; ma wiarę, że każdy może się nauczyć tego, czego się uczy i może uczyć się na błędach.

12. Jeżeli w tym roku szkolnym masz korepetycje, wybierz poniżej, z jakich przedmiotów:

Proszę wybrać co najwyżej 6 odpowiedzi

- ☐ nie dotyczy – nie miałem korepetycji 53%
- ☐ język polski 11%
- ☐ język obcy 17%
- ☐ historia 2%
- ☐ WOS 0
- ☐ matematyka 12%
- ☐ informatyka 3%
- ☐ przyroda 1%
- ☐ geografia 2%
- ☐ biologia 0
- ☐ chemia 2%
- ☐ fizyka 0
- ☐ inne 8%

Pytanie o korepetycje sprawdza, w jakim stopniu uczniowie posilkują się dodatkową pomocą w nauce po szkole. Na podstawie odpowiedzi wynika, że połowa uczniów nie ma korepetycji. Pozostała część ankietowanych wskazuje na dodatkowe zajęcia najczęściej z : języka obcego (17%), matematyki (12%), języka polskiego (11%).

13. Jak często zdarzało Ci się wagarować (zaznacz jedną odpowiedź w każdym wierszu):

	nie zdarzyło się	raz lub kilka razy w życiu	kilka razy w tym roku szkolnym	kilka razy w ostatnim miesiącu
	%	%	%	%
razem z całą klasą opuściliśmy cały dzień	88	2	0	0
razem z całą klasą opuściliśmy pojedyncze lekcje	85	3	0	0
razem z kilkoma osobami opuściliśmy cały dzień	84	1	2	0

razem z kilkoma osobami opuściliśmy pojedyncze lekcje	83	1	3	1
samemu opuściłem cały dzień	86	1	1	1
samemu opuściłem pojedyncze lekcje	81	3	3	1

Kolejne pytanie poszukuje informacji na temat wagarowania. Większość uczniów zapewnia, że ten problem ich nie dotyczy. Do pojedynczych wycieczek przyznają się pojedyncze osoby.

14. Gdy twój kolega / koleżanka namawia Cię do zrobienia czegoś, na co nie masz ochoty, co wtedy najczęściej robisz (zaznacz jedną odpowiedź):

- ☐ unikam jego/jej towarzystwa 14%
- ☐ radzę się rodziców 5%
- ☐ radzę się rówieśników 3%
- ☐ robię to, co on/ona chce 2%
- ☐ robię to, co ja chcę 15%
- ☐ odmawiam 46%
- ☐ robię coś innego 8%

Na pytanie o sytuację, kiedy koleżanka i kolega namawia do zrobienia czegoś, na co nie ma się ochoty, większość uczniów (prawie połowa wskazań) odmawia. Ankietowani wybierają najczęściej również : „unikam jego/jej towarzystwa” i „robię to, co ja chcę”

15. Gdy przeżywasz trudne chwile w życiu lub masz jakiś problem, to co robisz (zaznacz przy każdym wierszu):

	Często %	Czasami %	Nigdy %
szukam samotności	22	24	32
idę porozmawiać do kolegi, koleżanki	28	43	20
zapalam papierosa	1	4	77
idę do kina lub do teatru	4	39	43
rozmawiam o swoich sprawach z rodzicami	37	33	20
piję trochę alkoholu	1	1	84
objadam się	8	31	55
placzę	31	33	14
niszczę jakieś rzeczy, sprzęty	8	25	54
zajmuję się sportem lub długo spaceruję	18	31	32
biorę leki uspokajające	4	8	64
czytam książkę	24	38	28
ślucham muzyki albo oglądam telewizję	34	36	15
szukam pomocy nauczyciela, pedagoga, psychologa itp.	11	38	51
złoszczę się i kłócę z najbliższymi	11	35	40
staram się szybko zapomnieć o trudnościach	24	40	25
obrażam się na cały świat	8	36	37
modlę się	14	32	36
zajmuję się komputerem (gry, Internet)	28	30	29

leżę do góry brzuchem	14	32	42
myślę ciągle o problemie i nie odpoczywam	17	26	42
maluję, gram na instrumencie muzycznym	18	32	39
popadam w nastroje smutku i przygnębienia	17	34	37
robię coś innego	34	33	18

Jak nasi uczniowie radzą sobie z problemami? Uczniowie mieli do wyboru konstruktywne lub zagrażające sposoby rozwiązywania problemów. Wśród najczęstszych wybieranych sposobów (przynajmniej 28%) znalazły się: rozmowy o swoich sprawach z rodzicami, słuchanie muzyki lub oglądanie telewizji, płacz, gra na komputerze lub Internecie, rozmowa z kolegą lub koleżanką. Uczniowie wybierają też: staram się zapomnieć o problemach, idę do kina lub teatru, szukam pomocy nauczyciela lub pedagoga/psychologa, czytam książkę (38-40% odpowiedzi „czasami”). Większość uczniów nigdy nie stosowała w trudnej sytuacji: zapalenia papierosa, użycia alkoholu czy środków uspokajających (ponad 60% odpowiedzi).

16. Jak często w tym roku szkolnym lub w całym życiu zdarza Ci się, że:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Nigdy	raz, kilka razy w życiu	kilka razy w roku	kilka razy w miesi ącu	kilka razy w tygodniu	Codzienni e
	%	%	%	%	%	%
przeglądasz coś w Internecie razem z rodzicami	24	11	11	20	22	1
poszukujesz w Internecie informacji / materiałów do szkoły	25	15	9	26	18	4
szukasz w Internecie gotowych prac domowych / rozwiązań zadań / prezentacji itp.	41	18	13	4	5	1
spędzasz w Internecie więcej czasu, niż planowałeś	41	9	8	23	11	12
zaniedbujesz sprawy szkolne z powodu Internetu	42	8	9	9	3	2
nie wysypiasz się z powodu zajmowania się Internetem	56	8	8	7	1	2
masz kłopoty z powodu nadmiernego zajmowania się Internetem	65	6	8	5	5	1
podajesz swoje osobiste dane komuś znanemu tylko przez Internet	76	6	1	3	1	0
przedstawiasz się w Internecie jako inna osoba, niż w rzeczywistości	62	8	3	7	4	1

Zagrożenia związane z używaniem Internetu. Wydaje się, że większość uczniów nie wykazuje negatywnych skutków korzystania z Internetu i w przedstawionych im zagrożeniach wybierają odpowiedź „nigdy”. Jak pokazują wyniki, problem z nadużywaniem Internetu może dotyczyć ok.20% procent uczniów.

17. Gdy ktoś z Twoich kolegów lub koleżanek zaproponuje Ci następujące rzeczy, to co powiesz, co zrobisz? Zaznacz w każdym wierszu jedną odpowiedź:

	na pewno odmówię	raczej odmówię	nie wiem co zrobię	raczej przyjmę propozycję	na pewno przyjmę propozycję
	%	%	%	%	%
zapalenie tytoniu/e-papierosa	78	5	1	0	0
wypicie alkoholu	77	6	1	2	0

Pytanie pogłębia znalezienie odpowiedzi na reakcje naszych uczniów na zachęcanie przez kolegów lub koleżanki do zapalenia papierosów czy wypicia alkoholu. Zdecydowana większość (ponad 80%) ankietowanych twierdzi, że na pewno odmówi lub raczej odmówi.

18. Jeżeli odmówisz, to jak, co powiesz, co zrobisz? Zaznacz w każdym wierszu jeden sposób:

	nie odmówię	powiem coś "na odczepnego" (nie dzisiaj, źle się czuję, muszę się uczyć itp.)	powiem, że nie chcę i wyjaśnię swoje powody	powiem, że nie chcę i zakończę rozmowę bez wyjaśniania powodów	powiem, że nie palę, nie piję lub nie biorę	powiem, że boję się uzależnienia	powiem tylko "nie", bez dalszych rozmów na ten temat	nakrzyczę na osobę, która mi coś takiego zaproponuje	coś innego
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
zapalenie tytoniu/e-papierosa	9	1	11	14	16	6	8	14	8
wypicie alkoholu	8	1	11	15	17	4	12	13	6

Pytanie ma na celu sprawdzenie, w jaki sposób odmawiający zapalenia papierosów czy wypicia alkoholu poradzą sobie w tej sytuacji. W obydwu przypadkach najczęściej wybierają odpowiedzi: „powiem, że nie palę, nie piję lub nie biorę”, „powiem, że nie chcę i wyjaśnię swoje powody” oraz „nakrzyczę na osobę, która mi coś takiego zaproponuje”.

19. Jeżeli się zgodzisz, to dlaczego? Zaznacz w każdym wierszu jeden powód przy tej propozycji, na którą się zgodzisz lub nie wiesz, co zrobisz:

	nie zgodzę się	przez ciekawość	dla poprawy humoru,	żeby komuś zaimponować	żeby mnie dalej	z powodu problemów - to mi	bo tak już robię i	Inne
--	----------------	-----------------	---------------------	------------------------	-----------------	----------------------------	--------------------	------

	%	%	lepszego nastroju %	%	lubili lub nie wysmiali %	pomaga %	mam na to ochotę %	%
zapalenie tytoniu/e-papierosa	91	3	1	0	2	0	0	1
wypicie alkoholu	90	5	2	0	2	0	0	0

Odpowiedzi na powyższe pytanie potwierdzają wcześniejsze deklaracje uczniów, że nie zgodzą się na propozycje kolegi. Pojedyncze osoby dadzą się namówić na papierosa lub alkohol z ciekawości lub żeby być lubianym i nie narazić się na wysmianie.

20. Jak często widzisz, że ktoś z Twoich kolegów, koleżanek lub znanych Ci rówieśników (zaznacz w każdym wierszu jedną odpowiedź):

	Nigdy %	widziałem to raz w życiu %	widziałem kilką razy w moim życiu %	kilka razy w roku %	kilka razy w miesiącu %	kilka razy w tygodniu %	Codziennie %
pali tytoń/e-papierosy	70	4	3	2	2	0	1
pije alkohol	69	4	2	1	1	1	0
jest pijany	76	1	2	4	1	1	0
używa wyzwisk/wulgaryzmów	33	7	5	7	9	7	16
stosuje przemoc fizyczną/bicie	48	8	7	2	5	9	1

Uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź, czy widzieli swoich kolegów lub koleżanki w kilku zagrażających sytuacjach. Prawie wszyscy zaznaczają, że nigdy nie widzieli, żeby ktoś z nich palił, pił alkohol, był pijany. Kilka osób widziało te sytuacje raz lub kilka razy w życiu. Inaczej przedstawiają problem używania wyzwisk lub wulgaryzmów oraz stosowanie przemocy. Używanie wyzwisk i lub wulgaryzmów widzi codziennie przynajmniej 16% uczniów, odpowiedź „nigdy” wybiera tylko co trzeci uczeń. Stosowanie przemocy fizycznej/bicia nie obserwuje niecałe 50% ankietowanych. Kilka osób wybiera każdą z innych odpowiedzi. Ok. 10% uczniów obserwuje przemoc fizyczną przynajmniej 1 raz w tygodniu.

21. Czy Twoim zdaniem wolno Ci robić następujące rzeczy?

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Zdecydowanie mogę to robić %	Chyba mogę to robić %	Trudno powiedzieć %	Raczej nie wolno mi %	Zdecydowani e nie wolno mi tego robić %
palić tytoń/e-papierosy	4	1	1	7	71
pić alkohol	1	2	2	8	82
upijać się	2	0	2	7	75
używać wyzwisk/wulgaryzmów	2	4	11	18	56

stosować przemoc fizyczną/bicie	2	1	6	12	64
--	---	---	---	----	----

Pytanie, odnoszące się do postawy ankietowanych wobec zagrażających im sytuacji, ujawnia, że badani w dużej większości mają świadomość, że nie wolno im tego robić, głównie pić alkoholu, palić papierosy czy stosować przemoc fizyczną. W mniejszym stopniu są zdecydowani co do używania wyzwisk lub wulgaryzmów, choć jest ich przeciwnikiem ponad 50% ankietowanych.

22. Jak Ty odnosisz się do następujących zachowań Twoich rówieśników (zaznacz w każdym wierszu jedną odpowiedź):

	akceptuję to w pełni %	uważam, że to czasami dopuszczalne %	jest mi to obojętne %	uważam, że tak być nie powinno %	jest to zupełnie niedopuszczalne %
palenie tytoniu/e-papierosów	1	2	11	23	47
picie alkoholu	1	1	11	24	52
upijanie się	1	1	6	18	57
używanie wyzwisk/wulgaryzmów	4	1	35	23	35
stosowanie przemocy fizycznej/bicie	2	1	25	18	53

Ankietowani zostali dopytani, jaką mają postawę, jeśli to ich rówieśnicy znajdują się w zagrażających sytuacjach. Zdecydowaną opinię, że niedopuszczalne lub tak nie powinno być wyraża przynajmniej 70% uczniów wobec problemu: picia alkoholu lub upijania się, stosowania przemocy fizycznej i palenia papierosów. W mniejszym stopniu, podobnie jak w poprzednim pytaniu, uczniowie odnoszą się do używania wyzwisk i wulgaryzmów. Negatywnie ocenia to zjawisko tylko połowa ankietowanych. Dla co trzeciej osoby jest to raczej obojętne.

23. Jak często widzisz, że ktoś w Twojej rodzinie (zaznacz w każdym wierszu jedną odpowiedź):

	Nigdy %	widziałem to raz w życiu %	widziałem kilka razy w moim życiu %	kilka razy w roku %	kilka razy w miesiącu %	kilka razy w tygodniu %	Codziennie %
pali tytoń	47	2	9	1	6	8	12
pije alkohol	35	7	9	8	15	7	0
jest pijany/pijana	48	8	14	8	3	0	0
złości się na kogoś	29	4	13	11	11	8	2
złośliwie kogoś krytykuje	54	1	4	6	7	6	1
klóci się z kimś	34	8	16	5	11	7	3
wyzywa kogoś	47	8	6	4	8	2	2
bije kogoś	69	3	3	2	3	1	0

W tym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wypowiedzi na temat ewentualnych trudnych sytuacji w środowisku rodzinnym. Analiza odpowiedzi jest kolejny raz utrudniona, gdyż odpowiedzi udzielają nie wszyscy przystępujący do badania. Na podstawie powyższych wskazań można wnioskować, że podane trudne sytuacje obserwuje przynajmniej połowa uczniów w różnych częstotliwościach. Najbardziej niepokojącym zjawiskiem może być problem przemocy w rodzinie. Odpowiedź „nigdy” (bije kogoś) wybrało ok. 70% ankietowanych, a 4% uczniów widzi krzywdzenie fizyczne przynajmniej kilka razy w miesiącu, a psychiczne ok. 12% dzieci (codziennie 2% ujawnionych przypadków).

24. Zastanów się i zaznacz w każdym wierszu, jak często w ostatnim roku lub w całym życiu (zaznacz w każdym wierszu jedną odpowiedź):

	Nigdy	raz w życiu	kilka razy w życiu	kilka razy w ostatnim roku	kilka razy w ostatnim miesiącu	kilka razy w ostatnim tygodniu	Codzienni e
	%	%	%	%	%	%	%
palisz tytoń/e-papierosy	81	4	1	0	0	0	0
pijesz piwo	75	6	4	0	0	0	0
pijesz wino	82	2	1	1	0	0	0
pijesz wódkę lub inne mocne alkohole	85	2/1	2/1	1	0	0	0
upijasz się	85	0	0	1	1	0	0

Przy odpowiedziach do następnego pytania po raz kolejny prawie wszyscy uczniowie nie ujawniają używania napojów alkoholowych (nie mamy jednak wszystkich odpowiedzi). Zauważyć należy, że jest przynajmniej 5% uczniów z klas IV-VI, którzy zapalili papierosa, 10% uczniów, którzy pili piwo, 4% próbujących wino, 3% -wódkę. Jedna osoba zaznaczyła, że upiła się kilka razy w ostatnim miesiącu.

25. Dręczenie polega na tym, że jedna uczennica/jeden uczeń lub grupa w szkole przez dłuższy czas robi innemu uczniowi/innej uczennicy bardzo przykre rzeczy (bije, przezywa, obgaduje, wyklucza z grupy). Taka uczennica/taki uczeń ma spore trudności, żeby się obronić przed tymi, którzy robią mu przykrości. Nie liczą się jako dręczenie zwykłe, rzadkie sytuacje, kiedy ktoś się pokłóci w klasie. Pomyśl o tym roku i zaznacz jak często w tym czasie:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Ani razu %	1 raz %	2 razy %	3 razy i więcej %
Inni dręczyli Ciebie	59	15/13	7/6	11/9
Ty dręczyłeś inne osoby w szkole	88/77	9/8	1	1

Pytanie o możliwość dręczenia w szkole ujawnia, że problem ten dotyczy niektórych uczniów. Co trzeci ankietowany uważa, że jest dręczony przynajmniej 1 raz w tym roku, a on sam również dręczył (8% przynajmniej 1 raz).

26. Proszę pomyśl o obecnym roku i zaznacz, czy i jak często zdarzyło Ci się, że inni uczniowie/uczennice Ci to zrobili (zaznacz jedną odpowiedź w każdej linii):

	Nie zdarzyło mi się w ciągu ostatniego roku %	Raz lub kilka razy w całym tym czasie %	Raz lub kilka razy w miesiącu %	Raz lub kilka razy w tygodniu %	Raz lub kilka razy dziennie %
Komentowali moje wypowiedzi na forum internetowym, żeby mnie ośmieszyć/sprawić przykrość/wystraszyć	74	8	3	1	0
Wysyłali do mnie SMS-y żeby mi dokuczyć/sprawić przykrość/wystraszyć	72	13	2	0	1
Wyzywali mnie, rozmawiając na czacie/ na portalu społecznościowym	72	2	8	2	0
Publikowali, bądź rozsyłali ośmieszające mnie zdjęcia lub filmy	78	5	0	2	0
Wysyłali mi wiadomości przez komunikator (np. Messenger), aby mnie obrazić/wystraszyć	83	8	3	1	1
Celowo wykluczyli mnie lub nie dopuścili do grona znajomych w Internecie, żeby mi dokuczyć	68	5	2	4	1

Badani odpowiadali również na pytania dotyczące różnych form cyberprzemocy. Okazuje się, że większości uczniów problem ten może nie dotyczyć. Niestety za istotne należy uznać, że przynajmniej 13% uczniów twierdzi, że byli komentowani na forum internetowym w celu ośmieszenia lub wystraszenia, ok. 16% uczniów otrzymało dokuczliwe sms-y lub obraźliwe wiadomości na Messengerze, ok. 12% ankietowanych było wyzywanych na portalu społecznościowym lub celowo wykluczanych z grupy znajomych w Internecie.

27. Jak często zdarza Ci się, że ktoś tak Cię traktuje? Zaznacz jedną odpowiedź przy każdym wierszu:

	Nigdy %	raz lub kilka razy w życiu %	kilka razy w roku %	kilka razy w miesiącu %	kilka razy w tygodniu %	Codziennie %
--	------------	---------------------------------------	---------------------------	----------------------------------	----------------------------------	-----------------

złośliwie ośmiesza lub oczernia przed innymi	63	11	7	4	1	0
wulgarnie wymyśla	55	20	4	2	1	0
celowo, poważnie grozi, nie dla żartu	75	6	1	1	1	0
zmusza do czegoś poniżającego	78	5	3	1	1	0
dotyka bez Twojej zgody intymnych części ciała	78	4	1	1	1	0
zmusza do oddania pieniędzy lub jakichś przedmiotów	77	6	0	1	1	0
celowo, mocno uderza lub szarpie, nie dla żartu	72	5	1	0	1	1
mocno bije	72	5	1	1	1	1

Następne pytanie odnosi się do problemu przemocy, na jaką mogą być narażeni młodzi ludzie. Większość badanych zakreśla, że nigdy nie byli ofiarami agresji czy przemocy, jednak część z nich ok. ¼ osób było złośliwie ośmieszanych, oczernianych lub wulgarnie zwymyślanych. Z tabeli wynika również to, że ok. 10% uczniów zmuszanych było do czegoś poniżającego, mocno uderzanych lub bitych- łącznie 17% wskazań. Jest też 8% odpowiedzi, wskazujących na wymuszanie pieniędzy lub innych cennych przedmiotów.

**28. Kto stosuje wobec Ciebie agresję lub przemoc (fizyczną lub słowną)?
Zaznacz przy każdym wierszu jak często ta osoba zrobiła Ci cokolwiek
wymienionego w poprzednim pytaniu:**

	Nigdy	raz lub kilka razy w życiu	kilka razy w roku	kilka razy w miesiącu	kilka razy w tygodniu	Codziennie
	%	%	%	%	%	%
młodszy uczeń	81	1	0	1	1	1
rówieśnik	64	9	0	7	1	1
starszy uczeń	68	8	0	4	1	1
rodzic	69	7	0	1	1	0
nauczyciel	83	1	0	1	1	1
obcy dorosły	79	3	0	1	1	1
ktoś inny	77	3	0	1	0	1

Powyższe pytanie pozwoliło sprawdzić, kto z najbliższego otoczenia dzieci jest sprawcą agresji i przemocy wobec nich. Najwięcej odpowiedzi wskazuje na: rówieśników (18%), starszego ucznia (14%), rodzica (9%).

29. Poniżej znajduje się zestaw opinii na temat picia alkoholu Oceń przy każdej, które z nich są Twoim zdaniem prawdziwe, a które fałszywe:

	Prawda %	nie wiem %	Falsz %
ludzie z mocną głową mogą wypić więcej bez szkody dla zdrowia	7	33	44
piwo to nie jest alkohol	8	14	68
prawdziwy mężczyzna od czasu do czasu musi się upić	11	25	52
kierowca przed jazdą może bez szkody wypić trochę alkoholu	2	14	64
alkohol jest dobrym lekarstwem na niektóre dolegliwości	7	29	42
osoby uzależnione piją, dlatego, że mają słaby charakter	7	36	32
pijąc tylko piwo nie można się uzależnić	4	26	48
alkohol jest bardziej szkodliwy dla nastolatka, niż dla czterdziestolatka	26	31	18
alkoholizm jest chorobą	40	27	17
można przewidzieć, kto spośród pijących uzależni się	17	37	22
alkoholizm jest problemem rodziny, a nie jednostki	18	47	17
dziewczynom imponują chłopcy, którzy piją	4	34	44
każdy, kto się upija, jest uzależniony	15	47	29
alkohol ułatwia nawiązywanie kontaktów z ludźmi	3	32	51
wypicie alkoholu pomaga przezwyciężyć zdenerwowanie	8	36	36

Uczniowie zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat picia alkoholu według wskazań ankiety. Mieli wyrazić stosunek do określonych stwierdzeń wybierając jedną z trzech ocen: prawda, fałsz lub nie wiem. Z tabeli wynika, że duża część osób -ok. 30% nie jest pewna swojej opinii. Uczniowie mają świadomość, że alkoholizm jest chorobą, nadużywanie alkoholu może szkodzić zdrowiu, od piwa też można się uzależnić, picie nie jest miarą prawdziwego mężczyzny, a kierowca nie może przed jazdą wypić alkoholu. 1/3 uczniów potwierdza, że alkohol jest bardziej szkodliwy dla nastolatka niż dla dorosłego. Najwięcej niepewności w ocenie mieli uczniowie przy stwierdzeniu: „alkoholizm jest problemem rodziny, a nie jednostki” oraz „każdy, to się upija, jest uzależniony”(około połowa ankietowanych). Na pozytywną uwagę zasługuje fakt, że uczniowie uznają za fałsz, że „dziewczynom imponują chłopcy, którzy piją” lub „alkohol ułatwia nawiązywanie kontaktów z ludźmi”. Zastanowić może jednak niewielka grupa uczniów (w ankiecie do 7-8%), którzy zgodzili się ze stwierdzeniami, że ludzie z „mocną głową” mogą wypić więcej, piwo to nie alkohol, wypicie pomaga przezwyciężyć zdenerwowanie, alkohol jest dobrym lekarstwem na niektóre dolegliwości.

30. W których zajęciach pozalekcyjnych w Twojej szkole lub okolicy uczestniczysz:

Zajęcia	biorę w nich udział %	wiem, że są dostępne, ale nie chcę uczestniczyć %	chcę uczestniczyć, gdyby były dostępne %
sportowe	47	19	11
turystyczne	17	48	11
artystyczne	24	43	9
językowe	26	32	9
wolontariat	5	29	5
informatyczne	14	47	12
harcerskie	16	51	8
grupy kościelne	15	48	11
inne	28	42	8

Zapytaliśmy również uczniów o sposoby spędzania wolnego czasu w formie zajęć zorganizowanych w szkole lub poza szkołą. Okazuje się, że połowa uczniów bierze udział w

dodatkowych zajęciach sportowych, ¼ uczniów korzysta z zajęć językowych, artystycznych lub innych (nieokreślonych). Po kilkanaście procent uczniów uczęszcza również na zajęcia turystyczne, informatyczne, harcerskie lub na grupy kościelne. Połowa uczniów nie jest zainteresowana większością ze wskazanych form zajęć, natomiast ok. 10% wyraża chęć dołączenia do takich zajęć. Na podstawie wskazań, niepokojącym może się wydawać brak zainteresowania wolontariatem.

Podsumowanie ankiet w klasach IV-VI:

- uczniowie w kl. IV-VI w większości prezentują optymistyczny obraz samopoczucia: pod względem poczucia bezpieczeństwa, zdrowia, wyglądu, cech charakteru, rozwoju zainteresowań i własnej przyszłości;
- uczniowie oceniają pozytywnie relacje z rodzicami, czują zainteresowanie ich sprawami;
- uczniowie najchętniej spędzają czas wolny w towarzystwie kolegów i koleżanek; dość dużo ankietowanych przyznaje się do spacerów po galerii handlowej;
- większość uczniów wyraża pozytywny stosunek do rówieśników, szkoły i nauczycieli; niektórzy przyznają jednak, że mają problem z pożyczaniem zeszytów z lekcji i nie czują, że inni cieszą się z ich sukcesów;
- ponad połowa badanych docenia wartość nauki jako źródła osiągnięcia celów życiowych;
- uczniowie doceniają starania wychowawców w opiece i pomocy, a relacje między nimi wyglądają na dobre;
- ankietowani uznają się za osoby otwarte w kontaktach, potrafią odmówić przy namawianiu do nieodpowiednich czynów, używek i radzą sobie konstruktywnie w przypadku problemów, np. rozmawiają z bliskimi, słuchają muzyki, oglądają filmy;
- uczniowie (z kilkoma wyjątkami) deklarują, że nie palą papierosów, nie piją alkoholu i nie biorą narkotyków oraz nie wagarują;
- dużym problemem dla uczniów może być nadużywanie Internetu i przypadki cyberprzemocy, głównie wyśmiewanie i obrażanie na grupach messengerowych;
- uczniowie zbyt pobłażliwie traktują problem używania wulgaryzmów, choć zaznaczają, że dużym problemem w ich otoczeniu jest przemoc słowna; niestety przemoc psychiczna może dotyczyć rodzin uczniów;
- wielu uczniów może mieć niedostateczną wiedzę na temat problemów związanych z alkoholem;
- uczniowie prezentują dużą aktywność sportową, bo głównie tą formę zajęć wybierają na dodatkowe zajęcia po lekcjach.

Opracowanie: A. Krupińska